[3908] – 101

M.A. (Semester – I) Examination, 2011
PSYCHOLOGY (Compulsory)
EP-101 : Cognitive Processes
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B. : *1) Attempt **all** questions as per the options given to **each** question.*
*2) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any one** of the following in about **500** words : **20**
   a) Explain the nature of cognitive psychology. Elaborate on the brain-imaging techniques used in cognitive psychology.
   b) Compare speaking and writing, discuss the factors affecting speech comprehension.

2. Answer **any one** of the following in about **500** words : **20**
   a) Discuss in depth template matching and prototype theories of perception. Distinguish these theories from the top-down approach to perception.
   b) Differentiate between creativity and decision making, discuss the factors influencing decision-making.

3. Answer **any two** of the following in about **250** words **each** : **20**
   a) Explain the term transformational grammar giving suitable examples.
   b) Discuss the contribution of structuralist and functionalist thought to cognitive psychology.
   c) Explain the signal detection theory, in brief.
   d) Describe the various approaches to problem-solving.

4. Write short notes on **any four** of the following : **20**
   a) Syllogistic reasoning
   b) Cognitive style
   c) Method of limits
   d) Speech errors
   e) Pre-operational stage of development
   f) Artificial intelligence.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) **सर्व** प्रश्न सोडविणे **आवश्यक** आहे.*
*२) सर्व प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*
*३) संदर्भासाठी मूळ **इंग्रजी** प्रश्नपत्रिका **पहावी**.*

१. खालीलपैकी **एका** प्रश्नाचे साधारण ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : २०

अ) बोधनिक मानसशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा. बोधनिक मानसशास्त्रात वापरल्या जाणाऱ्या मेंदू-प्रतिमालेखन तंत्रांचे विवेचन करा.

ब) बोलणे आणि लिहीणे यांची तुलना करा, वाचा आकलनावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

२. खालीलपैकी **एका** प्रश्नाचे साधारण ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : २०

अ) संवेदनविषयक नमुना-जुळवणी आणि अधिरूप सिद्धांतांची चर्चा करा. संवेदनाच्या उर्ध्व-तल सिद्धांतांपेक्षा ते भिन्न कसे ते सांगा.

ब) सर्जनशीलता आणि निर्णयन यांतील भेद स्पष्ट करा. निर्णयनावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तरे लिहा : २०

अ) समर्पक उदाहरणांसहित 'परिवर्तनशील व्याकरण' या संज्ञेचे स्पष्टीकरण करा.

ब) संरचनावादी आणि कार्यवादी विचारांच्या बोधनिक मानसशास्त्रातील योगदानाची चर्चा करा.

क) संकेत शोध उपपत्ती थोडक्यात स्पष्ट करा.

ड) समस्या-परिहारविषयक विविध दृष्टिकोन वर्णन करा.

४. कोणत्याही **चारांवर** संक्षिप्त टीपा लिहा : २०

अ) संवाचिक युक्तिवाद

ब) बोधनिक शैलि

क) मर्यादा पद्धती

ड) वाक्प्रमाद

इ) विकासाची संक्रिया-पूर्व अवस्था

फ) कृत्रिम बुद्धिमत्ता.

[3908] – 302

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
(Optional) (Clinical Psychology) (Group – A)
EP-310 : Psychopathology – I
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B.: *1)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
2) ***All*** *questions carry* ***equal*** *marks.*

1. Answer **any one** of the following in about **500** words : **20**
   1) What are the different types of phobias ? How are they treated ?
   2) What are eating disorders ? Discuss in detail the etiological factors in eating disorders.

2. Answer **any one** of the following in about **500** words : **20**
   1) What is the role of family in the onset and maintenance of schizophrenia ? How does family therapy help in the relapse prevention of schizophrenia ?
   2) What are the behavioristic and cognitive paradigms in psychopathology ? Discuss the significance of each in the context of psychopathology.

3. Answer **any two** of the following in about **250** words **each** : **20**
   1) Discuss the merits and demerits of the DSM classification system.
   2) Discuss any two measures undertaken to prevent suicide.
   3) What is Dissociative Identity Disorder ? What are the etiological factors in Dissociative Identity Disorder ?
   4) What are delusional disorders ? Describe the clinical picture in delusional disorders.

4. Write short notes on **any four** of the following in about **100** words **each** : **20**
   1) Difference between hypochondriasis and somatization disorder.
   2) Bleuler's views on schizophrenia.
   3) GAF.
   4) Bipolar mood disorder.
   5) Psychological factors in Asthma.
   6) Somnambulism.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*
*२) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*
*३) संदर्भासाठी मूळ **इंग्रजी** प्रश्नपत्रिका पाहणे.*

१. खालीलपैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर सुमारे **५००** शब्दांत लिहा : **२०**

१) भयगंड विकृतीचे विविध प्रकार कोणते ? त्यावर उपचार कोणते ?

२) खाण्याशी संबंधित (क्षुधा) विकृती कोणत्या ? खाण्याशी संबंधित विकृतींच्या कारणात्मक घटनांची विस्तृत चर्चा करा.

२. खालीलपैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर सुमारे **५००** शब्दांत लिहा : **२०**

१) छिन्नमनस्कता विकृतीच्या प्रारंभामधील व विकृती टिकून राहण्यामधील कुटुंबाची भूमिका स्पष्ट करा. छिन्नमनस्कतेच्या पुनरुद्भव प्रतिबंधासाठी कुटुंब उपचार पद्धतीची कशा प्रकारे मदत होते ?

२) मनोविकृतीशास्त्रातील वर्तनात्मक व बोधात्मक दृष्टिकोन स्पष्ट करा. त्या प्रत्येकाचे मनोविकृतीशास्त्राच्या संदर्भातील यथार्थता सांगा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे **२५०** शब्दांत लिहा : **२०**

१) डी.एस.एम्. वर्गीकरण प्रणालीचे फायदे व मर्यादा यांची चर्चा करा.

२) आत्महत्या प्रतिबंधाच्या संदर्भातील कोणत्याही दोन मापकांची चर्चा करा.

३) वियोजनात्मक स्व-ओळख विकृती म्हणजे काय ? वियोजनात्मक स्व-ओळख विकृतीतील कारणात्मक घटक कोणते ?

४) भ्रांति (विभ्रम) विकृती म्हणजे काय ? विभ्रम विकृती तील चिकित्सात्मक चित्राचे वर्णन करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** वर सुमारे **१००** शब्दांत टिपा लिहा : **२०**

१) प्रकृतिचिंताग्रस्तता विकृती व कायिक विकृती (सोमटाइझेशन) यांतील फरक.

२) छिन्नमनस्कतेवरील ब्लॉयलय यांचे विचार.

३) जी.ए.एफ.

४) द्वीध्रुवीय भावस्थिती विकृती.

५) दम्यामधील मानसशास्त्रीय घटक.

६) निद्राचरत्व.

[3908] – 305

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
(Optional) (Industrial Psychology) (2008 Pattern)
EP-321 : Organizational Behaviour

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B. : *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) ***All*** *questions carry* ***equal*** *marks.*

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
   1) Define Organisational Behaviour and describe its nature. Discuss the autocratic and custodial model of Organisational Behaviour. Also, explain which of the OB models are relevant in the developed nations.
   2) Explain the term 'Work Motivation'. Bring out the similarities and differences between Maslow's theory of need hierarchy and Herzberg's two factor theory, by giving examples.

2. Answer **any one** in **500** words : **20**
   1) Elucidate the nature, functions and types of communication in detail.
   2) Explain Hersey and Blanchard's leadership model. Is it based on the contingency approach to leadership. How ?

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
   1) Discuss the emerging trends in OB.
   2) Explain how managers can use the Goal-setting theory to motivate employees.
   3) Clarify the different sources of work stress. What are its consequences ?
   4) Discuss the different measures that are necessary for labour empowerment.

4. Write short notes on **any four** in **100** words **each** : **20**
   1) Job Enrichment and Job Enlargement
   2) Trompana's view on organizational culture
   3) Transformational leadership
   4) Negotiation technique
   5) Procedural justice
   6) Self-leadership.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) **सर्व** प्रश्न सोडविणे **आवश्यक** आहे.*
*२) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*
*३) संदर्भासाठी मूळ **इंग्रजी** प्रश्नपत्रिका **पहावी**.*

१. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **५००** शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**

१) 'संघटनात्मक वर्तन' याची व्याख्या द्या व त्याच्या स्वरूपाचे वर्णन करा. 'हुकुमशाही' व 'परिरक्षी' ही संघटनात्मक वर्तनाची प्रारूपे स्पष्ट करा. तसेच विकसित देशांच्या संदर्भात, संघटना वर्तनाचे कोणते प्रारूप योग्य ठरू शकते हे सांगा.

२) 'कार्य प्रेरणा' ही संकल्पना स्पष्ट करा. मॅस्लो यांचा प्रेरणा वर्चस्व-श्रेणीविषयक सिद्धांत व द्वी घटक सिद्धांत यातील साम्य व फरक सोदाहरण स्पष्ट करा.

२. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **५००** शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**

१) संप्रेषणाचे स्वरूप, कार्ये आणि प्रकार यांचे सविस्तर विवेचन करा.

२) हरसी व ब्लँचर्ड यांचे नेतृत्त्व विषयक प्रारूप विशद करा. हे प्रारूप 'नेतृत्त्वविषयक आनुषंगिकता' यावर आधारित आहे काय ? असल्यास कसे ?

३. कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **२५०** शब्दांत उत्तरे लिहा : **२०**

१) संघटना वर्तनातील उदयोन्मुख प्रवाहांविषयी चर्चा करा.

२) 'ध्येय निश्चिती' विषयक सिद्धांताचा उपयोग करून व्यवस्थापक आपल्या कर्मचाऱ्यांना कसे प्रेरित करू शकतील हे स्पष्ट करा.

३) संघटनात्मक ताणाचे स्त्रोतांचा खुलासा करा. त्यांचे परिणाम काय होतील ?

४) कर्मचाऱ्यांच्या सबलीकरणासाठी आवश्यक असलेले विविध उपक्रम विशद करा.

४. कोणत्याही **चारांवर** प्रत्येकी **१००** शब्दांत टीपा लिहा : **२०**

१) कार्य समृद्धी व कार्य विस्तृती

२) संघटनात्मक संस्कृती विषयक 'ट्रोम्पानास'चा दृष्टीकोन

३) परिवर्तनशील नेतृत्त्व

४) वाटाघाटीचे तंत्र

५) कार्यपद्धतीची न्यायबुद्धी

६) स्वनेतृत्व.

[3908] – 306

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
EP-330 : Counselling Process (Gr-C) (2008 Pattern)
(Optional) (Counselling Psychology)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B.: *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) ***All*** *questions carry* ***equal*** *marks.*

1. Answer **any one** in **500** words : **20**

   1) Define Counselling. Explain three stages of the counselling process.

   2) Discuss core conditions of counselling process.

2. Answer **any one** in **500** words : **20**

   1) Explain various concepts in design and implementation of action plan.

   2) What are the standardized techniques for human assessment ? Describe.

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**

   1) What are outcome goals of counselling ? Explain.

   2) What are the principles governing the use of feedback ?

   3) Explain termination stage, in counselling process.

   4) Evaluate DAT as an aptitude test.

4. Write short notes on **any four** in **100** words **each** : **20**

   1) File composition

   2) Role playing

   3) Ability potential responses

   4) Personality test

   5) The concept of process goals

   6) Drawbacks of excessive questioning.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : 1) **सर्व** प्रश्न सोडविणे **आवश्यक** आहे.*
*2) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*
*3) संदर्भासाठी मूळ **इंग्रजी** प्रश्नपत्रिका पहावी.*

1. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तरे ५०० शब्दात लिहा : **20**
   1) समुपदेशनाची व्याख्या सांगा. समुपदेशन प्रक्रियेतील तीन अवस्था स्पष्ट करा.
   2) समुपदेशन प्रक्रियेतील अनिवार्य अटींची चर्चा करा.

2. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा : **20**
   1) कृती नियोजनाची आखणी व अंमलबजावणीतील विविध संकल्पना स्पष्ट करा.
   2) मानवी मुल्यनिर्धारणातील प्रमाणित तंत्रे कोणती ? त्यांचे वर्णन करा.

3. कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी २५० शब्दात उत्तरे लिहा : **20**
   1) समुपदेशनातील अंतिम ध्येये कोणती ते स्पष्ट करा.
   2) परिणामज्ञानाच्या वापराचे नियंत्रण करणारी तत्त्वे सांगा.
   3) समुपदेशन प्रक्रियेतील अंतिम अवस्था स्पष्ट करा.
   4) डी.ए.टी. चे एक अभिक्षमता चाचणी म्हणून मूल्यमापन करा.

4. कोणत्याही **चारवर** प्रत्येकी १०० शब्दात टीपा लिहा : **20**
   1) फाईलमध्ये अंतर्भूत असणाऱ्या गोष्टी
   2) भूमिका वठविणे
   3) क्षमता–विभव प्रतिक्रिया
   4) व्यक्तिमत्व चाचणी
   5) प्रक्रिया ध्येयाची संकल्पना
   6) अति प्रश्न विचारण्याचे तोटे.

[3908] – 307

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
(2008 Pattern)
(Counselling Psychology) (Gr.-C)
EP-331 : Counselling Skills and Approaches (Optional)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B. : *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) ***All*** *questions carry* ***equal*** *marks.*

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
   1) Discuss various techniques of empowering mind.
   2) What are questioning skills ? Discuss various types of questions.
2. Answer **any one** in **500** words : **20**
   1) What are irrational thoughts ? Discuss how ABCDE factors affect on client's irrational thoughts with examples.
   2) Discuss various techniques used in behaviour therapy with examples.
3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
   1) What is YAPER ? Explain with a suitable example.
   2) Explain four major listening mistakes with examples.
   3) State the importance of the therapeutic relationship in person-centered therapy and cognitive-behavioural therapy.
   4) Explain the principles of reality therapy.
4. Write short notes on **any four** in **100** words **each** : **20**
   1) Creating of self talk
   2) Paraphrasing skills
   3) Shaping behaviour
   4) Ego-states
   5) Logo-therapy
   6) Total behaviour.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) **सर्व** प्रश्न सोडविणे **आवश्यक** आहे.*
*२) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*
*३) संदर्भासाठी मूळ **इंग्रजी** प्रश्नपत्रिका **पहावी**.*

1. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : **20**

   1) मनाच्या सबलीकरणाच्या विविध तंत्रांची चर्चा करा.

   2) प्रश्न विचारण्याचे कौशल्य म्हणजे काय ? प्रश्नांच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

2. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : **20**

   1) अतार्किक विचार कोणते ? ए बी सी डी इ घटकांचा लाभार्थींच्या अतार्किक विचारांवर कसा परिणाम होतो त्याची सोदाहरण चर्चा करा.

   2) वर्तन उपचार पद्धतीत वापरल्या जाणाऱ्या विविध तंत्रांची सोदाहरण चर्चा करा.

3. कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे **250** शब्दात लिहा : **20**

   1) 'वाय् ए पी इ आर' म्हणजे काय ? समर्पक उदाहरणांच्या सहाय्याने स्पष्ट करा.

   2) ऐकून घेण्यातील चार प्रमुख चुका सोदाहरण स्पष्ट करा.

   3) बोधनिक वर्तन उपचारपद्धती व व्यक्ति-केंद्रित उपचार-पद्धतीतील उपचारात्मक संबंधाचे महत्व विशद करा.

   4) वास्तवतावादी उपचार-पद्धतीची तत्वे स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही **चारांवर** प्रत्येकी **100** शब्दात टीपा लिहा : **20**

   1) स्व-गत निर्माण करणे

   2) पॅराफ्रेझिंग कौशल्ये

   3) वर्तन आकारण

   4) अहम्‌च्या अवस्था

   5) लोगो उपचार

   6) संपूर्ण वर्तन.

[3908] – 403

M.A. (Psychology) (Semester – IV) Examination, 2011
(Clinical Psychology Specialization) (Optional)
EP 411 : PSYCHOTHERAPIES
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B.: *a)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
b) ***All*** *questions carry equal* ***marks****.*

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
   1) What is transactional analysis ? Explain in brief Ego states and Games in transactional analysis
   2) Discuss in detail multimodal therapy.

2. Answer **any one** in **500** words : **20**
   1) What is Contingency Management ? Discuss in detail the elements of Contingency Management Programs.
   2) Discuss in detail Rational Emotive Behaviour Therapy.

3. Answer **any two** in **250** words : **20**
   1) What is Psychotherapy ? Discuss nature of Psychotherapy.
   2) Discuss assertiveness training as a technique of behaviour therapy.
   3) What is Existentialism ? Explain in brief logo therapy.
   4) Explain the application of Yoga therapy in clinical context.

4. Write short notes on **any four** in **100** words **each** : **20**
   1) Free association
   2) Token economy
   3) Empathy
   4) Buddhism
   5) Reality therapy
   6) Systematic desensitization.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : 1) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*
*2) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा : **20**

   1) विनिमय विश्लेषण म्हणजे काय ? विनिमय विश्लेषणातील अहमप्रकार व खेळ थोडक्यात स्पष्ट करा.

   2) बहुआयामक उपचारपद्धतीची सविस्तर चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा : **20**

   1) आनुशांगीकता व्यवस्थापन म्हणजे काय ? आनुशांगीकता व्यवस्थापन कार्यक्रमांच्या विविध अंगाची सविस्तर चर्चा करा.

   2) तर्कसंगत भावनीक वर्तनीक उपचार पद्धतीची सविस्तर चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे २५० शब्दात लिहा : **20**

   1) मानसोपचर म्हणजे काय ? मानसोपचारांचे स्वरूप सविस्तर चर्चा करा.

   2) होकरात्मक प्रशिक्षणाचे वर्तनउपचार पद्धतीचे एक तंत्र म्हणून चर्चा करा.

   3) अस्तित्ववाद म्हणजे काय ? लोगोउपचारपद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.

   4) चिकित्साक्षेत्राशी संबंधित योग उपचारपद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चारंवर** सुमारे १०० शब्दात टिपा लिहा : **20**

   1) मुक्त साहचर्य

   2) टोकन इकॉनॉमी

   3) तदनुभुती

   4) बुद्धिझ्म

   5) वास्तव उपचारपद्धती

   6) पद्धतशीर आवेदनशीलन

[3908] – 404

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
(Optional) (Industrial Psychology) Gr – B
EP-420 : Human Resource Management
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B.: *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) ***All*** *questions carry* ***equal*** *marks.*

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
   1) Explain the concept of Human Resource Management. Describe the functions of Human Resource Development (HRD).
   2) Explain the concept of job satisfaction. Describe the various methods of measuring job satisfaction.

2. Answer **any one** in **500** words : **20**
   1) What is employee training ? Describe the different on-the-job and off-the-job training methods.
   2) What is knowledge management ? Describe in detail the process of assessing need for knowledge management.

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
   1) Explain how HRD can be applied for improvement of corporate excellence.
   2) Explain how training can be applied for career development and planning.
   3) Describe in detail the causes and consequences of job satisfaction.
   4) Describe knowledge management process and architecture in detail.

4. Write short note on **any four** in **100** words **each** : **20**
   1) HRD challenges in Indian scenario
   2) Evaluation of training programme
   3) Attitude and job satisfaction
   4) Knowledge management deficits
   5) Buying and borrowing talent
   6) Equal employment opportunity.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) **सर्व** प्रश्न सोडविणे **आवश्यक** आहे.*
*२) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*
*३) संदर्भासाठी मूळ **इंग्रजी** प्रश्नपत्रिका पहावी.*

१. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **५००** शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**

१) मानवी संसाधन विकासाची संकल्पना स्पष्ट करून त्याची कार्ये विशद करा.

२) कार्य–समाधानाची संकल्पना स्पष्ट करून कार्य–समाधान मापनाच्या पद्धतींचे वर्णन करा.

२. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **५००** शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**

१) कर्मचारी प्रशिक्षण म्हणजे काय ? कामावर असतानाचे प्रशिक्षण व कामावर नसतानाचे प्रशिक्षण पद्धतींचे वर्णन करा.

२) ज्ञान व्यवस्थापन म्हणजे काय ? ज्ञान व्यवस्थापना विषयीच्या गरजेचे मूल्यांकन करण्याच्या प्रक्रियेचे सविस्तर वर्णन करा.

३. कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे प्रत्येकी **२५०** शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**

१) 'कार्पोरेट एक्सलन्स' साठी मानव संसाधन विकसनाचा कसा उपयोग करता येईल ते स्पष्ट करा.

२) करीअर विकास आणि नियोजन यांमध्ये प्रशिक्षणाचे उपयोजन काय आहे ?

३) कार्य–समाधानाची कारणे आणि परिणाम सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

४) ज्ञान व्यवस्थापनाची प्रक्रिया व आर्किटेक्चरचे सविस्तर वर्णन करा.

४. कोणत्याही **चारांवर** प्रत्येकी **१००** शब्दांत टीपा लिहा : **२०**

१) भारतीय संदर्भात मानवी संसाधन–विकसनातील आव्हाने.

२) प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे मूल्यमापन.

३) अभिवृत्ती व कार्य–समाधान.

४) ज्ञान व्यवस्थापनातील उणीवा.

५) विशेष क्षमतेची खरेदी व उधारी.

६) समान सेवायोजन संधी.

[3908] – 407

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
Gr-C : PSYCHOLOGY (2008 Pattern)
EP-431 : Areas of Counselling
(Optional) (Counselling Psychology)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B.: *1)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
2) ***All*** *questions carry* ***equal*** *marks.*

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
   1) Discuss the characteristics of Mentally Challenged Children.
   2) Discuss the nature and characteristics of learning disabled.

2. Answer **any one** in **500** words : **20**
   1) Explain in detail the pre-test and post-test counselling process for HIV/AIDS counselling.
   2) Discuss the pre-retirement and retirement counselling.

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
   1) Discuss the treatment of ADHD children.
   2) Explain the essentials of pre-marital counselling.
   3) Discuss the orientation of HIV/AIDS counselling.
   4) Explain the importance of counselling at work place.

4. Write short notes on **any four** in **100** words **each** : **20**
   1) Types of slow learner
   2) Remedial measures for mentally challenged children
   3) Counselling for terminal ill patients
   4) Nature of occupational stress
   5) Causes of ADHD
   6) Clinical types of mentally challenged.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : 1) **सर्व** प्रश्न सोडविणे **आवश्यक** आहे.*
*2) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*
*3) संदर्भासाठी मूळ **इंग्रजी** प्रश्नपत्रिका पहावी.*

1. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : **20**

   1) मानसिकदृष्ट्या आव्हानात्मक बालकांच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

   2) अध्ययन अक्षमतेचे स्वरूप व अशा व्यक्तींची वैशिष्ट्ये यांची चर्चा करा.

2. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : **20**

   1) HIV/AIDS रुग्णांसाठीची पूर्व चाचणी व पश्चात चाचणी समुपदेशन प्रक्रिया वर्णन करा.

   2) निवृत्तीपूर्व आणि निवृत्तीनंतरच्या समुपदेशनाची चर्चा करा.

3. कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दात उत्तरे लिहा : **20**

   1) ADHD च्या बालकांवर केल्या जाणाऱ्या उपचारांची चर्चा करा.

   2) विवाहपूर्ण समुपदेशनाची आवश्यकता स्पष्ट करा.

   3) HIV/AIDS समुपदेशनातील ओरिएंटेशनची चर्चा करा.

   4) कामाच्या ठिकाणच्या समुपदेशनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही **चारांवर** प्रत्येकी **100** शब्दात टीपा लिहा : **20**

   1) स्लो लर्नर्सचे प्रकार

   2) मानसिकदृष्ट्या आव्हानात्मक बालकांसाठीचे सुधारणात्मक उपाय

   3) आजाराच्या अंतिम अवस्थेतील रुग्णांचे समुपदेशन

   4) व्यावसायिक ताणाचे स्वरूप

   5) ADHD ची कारणे

   6) मानसिकदृष्ट्या आव्हानात्मक व्यक्तींचे चिकित्सात्मक प्रकार.

[3908] – 103

M.A. (Semester – I) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
EP – 103 : Statistical Methods
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours | Max. Marks : 80

Instructions : *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory.***
ii) ***All*** *questions carry* ***equal*** *marks.*
iii) ***Use*** *of statistical tables and calculator is* ***allowed.***

1. Answer in **500** words (**any one**) : **20**

A) i) Describe the characteristics of normal distribution curve.

ii) Given a normal distribution with a mean of 50 and S.D. of 15.

a) What percentage of cases will lie between 40 to 47 scores ?

b) What percentage of cases will lie between the scores 47 to 60 ?

B) Find the correlation coefficient between the following two sets of scores using the Pearson's product moment method.

Individuals	Test X Score	Test Y Score
A	15	40
B	18	42
C	22	50
D	17	45
E	19	43
F	20	46
G	16	41
H	21	41
N =		

2. Answer in **500** words (**any one**) : **20**

A) Dr. Walsh Et al. sampled 93 Patients. 49 patients were given Prozac (antidepression drug) for one year and 44 of them were given a Placebo. The dependent variable was the number of patients in each group who successfully maintained their weight over one year. The data in the form of 2 × 2 contingency table is as follows :

Outcome

Treatment	Success	Relapse	Total
Prozac used	13	36	49
Placebo used	14	30	44
Total	27	66	93

In this case use the x^2 test and interpret the result.

B) Two group of pre-medical students belonging to two different colleges took a standardized medical aptitude test. The data collected are as follows :

	Group A	Group B
Mean	32	36
S.D.	6.2	7.4
N	145	82

Use an appropriate statistical test to see the significance of difference between the two means.

3. Answer **each** in **250** words (**any two**) : **20**

a) What do you mean by measures of central tendency ? State the measures of central tendency and its properties (uses).

b) Explain the Biserial and The Point Biserial Correlation.

c) State the meaning of ANOVA and underlying assumptions of ANOVA.

d) Differentiate between parametric and non-parametric statistics.

4. Write short notes in **100** words (**any four**) : **20**

a) Concept of Probability.

b) Percentile and Percentile Rank.

c) Concept of Standard Error.

d) Tetrachoric correlation.

e) Meaning and purpose of covariance.

f) Sign test.

मराठी रूपांतर

सूचना : *i)* ***सर्व*** *प्रश्न सोडविणे* ***आवश्यक*** *आहे.*
ii) ***सर्व*** *प्रश्नांना* ***समान*** *गुण आहेत.*
iii) *सांख्यिकी तक्ता व गणक यंत्र वापरण्यास* ***परवानगी*** *आहे.*

1. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे ५०० शब्दात उत्तर लिहा : **20**

अ) i) प्रसामान्य वितरण वक्र वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.

ii) 50 मध्य व 15 प्रमाण विचलन असलेल्या प्रसामान्य वितरणात

अ) 40 ते 47 या गुणांकांमध्ये एकुण संख्ये चे किती प्रतिशत प्रमाण येईल ?

ब) 47 ते 60 या गुणांका मध्ये किती प्रतिशत केसेस येतील ?

ब) पिअरसन गुणाकार परिबलवापरून खालील दोन गुणांक संचांमधिल सहसंबंध गुणांक काढा.

व्यक्ती	चाचणी 'अ' प्राप्तांक	चाचणी 'ब' प्राप्तांक
A	15	40
B	18	42
C	22	50
D	17	45
E	19	43
F	20	46
G	16	41
H	21	41
N =		

2. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : **20**

अ) डॉ. वाल्स आदी संशोधकांनी 93 रुग्णांचे नमुनाचयन करून. 49 रुग्णांना प्रोझॅक (नैराश्यरोधी औषध) आणि 44 रुग्णांना कृत्तक गुटि (अभासीऔषध) एक वर्षा पर्यन्त दिले. ज्या रुग्णांनी वर्षभर त्यांचे वजन टिकवले अश्या रुग्णांची संख्या हा अवलंबी परिवर्त्य होता.

याचा प्रदत्त 2×2 आनुषंगिक कोष्टकात खालील प्रमाणे आहे.

फलिते

उपचारपद्धती	यश	रोगपुनर्निर्माण	एकुण
प्रोझॅक्	13	36	49
कृत्तकगुटि	14	30	44
एकुण	27	66	93

वरिल उदाहरणात x^2 'काय–वर्ग' चाचणी वापरून फलितांचे अर्थविवरण करा.

ब) वैद्यकिय शाखेत प्रवेश घेण्यापूर्वी दोन भिन्न महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना प्रमाणित वैद्यकिय अभिक्षमता चाचणी दिली. त्यांचा प्रदत्त खालील प्रमाणे आहे.

	गट अ	गट ब
मध्यक	32	36
प्रमाण विचलन	6.2	7.4
एकुण विद्यार्थी	145	82

सुयोग्य संख्याशास्त्रीय चाचणी वापरून दोन्ही समूहांच्या मध्यांमधील फरकाची लक्षणीयता तपासा.

3. उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा (कोणतेही **दोन**) : **20**

अ) 'मध्यवर्ती प्रवृत्ति मापके' यांचा अर्थ सांगा. मध्यवर्ती प्रवृत्ति मापकांची नावे लिहा आणि त्यांची वैशिष्ठे सांगा.

ब) द्विश्रेणी आणि बिंदु द्विश्रेणी सहसंबंध प्रकार स्पष्ट करा.

क) प्रचरण विश्लेषणाचा अर्थ आणि प्रचरण विश्लेषणात अंतर्भूत गृहितके सांगा.

ड) प्राचल आणि अप्राचल सांख्यिकीतील भेद स्पष्ट करा.

4. प्रत्येकी **100** शब्दांत टीपा लिहा (कोणत्याही **चार**) : **20**

अ) संभाव्यता संकल्पना.

ब) शतमक आणि शतमक गुणानुक्रम.

क) प्रमाण दोष संकल्पना.

ड) चतुष्कोष्टक सहसंबंध.

इ) सहप्रचरणाचा अर्थ आणि उद्देश्य.

फ) साइन चाचणी.

[3908] – 201

M.A. (Semester – II) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
EP 201 : Learning and Memory
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours | Max. Marks : 80

N.B. *: i) Attempt **all** the questions according to the options given in **each** question.*
*ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1 Answer **any one** of the following in about **500** words : **20**

1) Elaborate on how synapse and synaptic plasticity affect learning and memory.
2) How did Tolman and Hull explain Latent Learning ?

2. Answer **any one** of the following in about **500** words : **20**

1) Describe physiological changes associated with Long Term Memory.
2) What is the multi-process view of memory ? Describe Craik and Lockhart's approach to memory.

3. Answer **any two** of the following in about **250** words **each** : **20**

1) "Media today promote aggression" – Comment and support your view with research studies.
2) Explain the nature of codes used in STM.
3) How can memory be improved ?
4) What is the capacity of STM ? How was it supported by research findings ?

4. Answer **any four** of the following in about **100** words **each** : **20**

1) Distinguish between learning and performance.
2) What is iconic and echoic memory ? Give examples.
3) What is the Miller's magical number ?
4) What is encoding specificity ?
5) What is Short Term Memory ? Explain the Peterson and Peterson's technique used to study STM.
6) Explain the Waugh and Norman Model of memory.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : *१) **सर्व** प्रश्न सोडविणे **आवश्यक** आहे.*
*२) **सर्व** प्रश्नांना **समान गुण** आहेत.*
*३) संदर्भासाठी मूळ **इंग्रजी** प्रश्नपत्रिका पहावी.*

१. खालीलपैकी **एका** प्रश्नाचे साधारण ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : २०

१) चेतासंधि आणि चेतासंधि प्लॅस्टिसिटी यांचा अध्ययन व स्मृतीवर कसा परिणाम होतो याचा खुलसा करा.

२) टोलमन आणि हल यांनी सुप्त अध्ययनाचे कसे स्पष्टीकरण केले आहे ?

२. खालीलपैकी **एका** प्रश्नाचे साधारण ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : २०

१) दीर्घ–काल स्मृतीशी संबंधित – शरीरिक बदलांचे वर्णन करा.

२) स्मृतीविषयक बहुविध–प्रक्रिया दृष्टिकोन काय आहे ? क्रेक आणि लॅकहर्ट यांच्या स्मृतीविषयक दृष्टिकोनाचे वर्णन करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी साधारण २५० शब्दांत उत्तर लिहा : २०

१) ''सद्यःकालीन प्रसारमाध्यम आक्रमकतेला स्वतपाणी घालतात'' –यावर तुमचा अभिप्राय व्यक्त करा, आणि त्याला पूरक अशा संशेधन अभ्यासांच्या आधार द्या.

२) अल्प कालिन स्मृतीत वापरले जाणारे संकेत स्पष्ट करा.

३) स्मृती कशी सुधारता येते ?

४) अल्प–काल स्मृतीची क्षमता किती असने ? याल संशोधनाचा काय आधार आहे ?

४. कोणत्याही **चार** प्रश्नांची प्रत्येकी १०० शब्दात संक्षिप्त उत्तरे लिहा : २०

१) अध्ययन आणि निर्वर्तन यांतील भेद सांगा.

२) प्रतिमा स्मृती आणि श्राव्य – स्मृती म्हणजे काय हे ? सोदाहरण लिहा.

३) मिलर यांची ''जादूची संख्या'' म्हणजे काय ?

४) संकेतन विशेषता म्हणजे काय ?

५) अल्प–काल स्मृती म्हणजे काय ? अल्प–काल स्मृतीचा अभ्यास करण्यासाठी वापरलेले पिटर्सन आणि पिटर्सन यांचे तंत्र स्पष्ट करा.

६) वॉघ–नॉर्मन यांचे स्मृती–प्रारूप स्पष्ट करा.

[3908] – 301

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
(2008 Pattern) (Compulsory)
EP-301 : Personality

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B. : *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) ***All*** *questions carry* ***equal*** *marks.*

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
   1) What are the approaches to personality ? Discuss idiographic and nomothetic approaches to personality.
   2) Explain Allport's theory of personality.

2. Answer **any one** in **500** words : **20**
   1) What is existential perspective ? Describe Viktor Frankl theory of personality.
   2) Discuss the psychosexual stages of development given by Freud.

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
   1) Describe characteristics of a good personality theory.
   2) Explain Hans Eysenk's theory of personality.
   3) Explain the concept of locus of control given by Rotter.
   4) Explain the concept of basic anxiety given by Horney.

4. Write short notes on **any four** in **100** words **each** : **20**
   1) Applications of five-factor model.
   2) Characteristics of self-actualized person.
   3) Striving for superiority.
   4) Corollaries given by Kelly (any three)
   5) Nature of personality.
   6) Personality types given by Jung.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : 1) **सर्व** प्रश्न सोडविणे **आवश्यक** आहे.*
*2) **सर्व** प्रशांना **समान** गुण आहेत.*
*3) संदर्भासाठी मूळ **इंग्रजी** प्रश्नपत्रिका पहावी.*

1. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा : **20**

   1) व्यक्तिमत्वविषयक विविध दृष्टिकोन कोणते ? व्यक्तिमत्वविषयक व्यक्तिसापेक्ष व नियमसापेक्ष दृष्टिकोनांची चर्चा करा.

   2) आल्पोर्ट यांचा व्यक्तिमत्व सिद्धांत स्पष्ट करा.

2. कोणत्यही **एका** प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा : **20**

   1) अस्तित्ववादी दृष्टिकोन म्हणजे काय ? व्हिक्टर फ्रँकेल यांचा व्यक्तिमत्वविषयक सिद्धांत वर्णन करा.

   2) फ्रॅईड यानी सांगितलेल्या विकासाच्या मनोलैंगिक अवस्थांची चर्चा करा.

3. कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी २५० शब्दात उत्तरे लिहा : **20**

   1) चांगल्या व्यक्तिमत्व सिद्धांताची वैशिष्ट्ये वर्णन करा.

   2) हॅन्स् आयझाईंक यांचा व्यक्तिमत्व सिद्धांत स्पष्ट करा.

   3) रॉटर यानी सांगितलेली 'नियंत्रण केंद्र' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

   4) कारन हार्नी यांनी सांगितली 'मूलभूत चिंता'ही संकल्पना स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही **चारवर** प्रत्येकी १०० शब्दात टीपा लिहा : **20**

   1) पंच–घटक प्रारूपाचे उपयोजन

   2) आत्म वास्तविकीकरण झालेल्या व्यक्तीची वैशिष्ट्ये

   3) श्रेष्ठत्वाकडे वाटचाल (Striving for superiority)

   4) केली यांनी सांगितलेल्या 'करोलरीस् ' (कोणत्याही तीन)

   5) व्यक्तिमत्वाचे स्वरूप

   6) जुंग यांनी सांगितलेले व्यक्तिमत्वाचे प्रकार.

[3908] – 304

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
Psychology (Optional) (Industrial Psychology) (Gr.B.)
PERSONNEL PSYCHOLOGY (2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B.: *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) ***All*** *questions carry* ***equal*** *marks.*

1. Answer **any one** in **500** words. **20**

   1) What is job evaluation ? Describe the different methods of job evaluation in detail.

   2) Explain the meaning of performance appraisal. Elaborate the methods of performance appraisal.

2. Answer **any one** in **500** words. **20**

   1) Define personnel psychology. Explain the systems view of personnel psychology.

   2) What is recruitment ? Elucidate the various methods of recruitment.

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**

   1) Explain the criteria of managerial selection.
   2) Describe the utility theory of personnel psychology.
   3) Explain the objectives and development of performance appraisal.
   4) Discuss the importance of employment profile in job analysis.

4. Write short notes on **any four** in **100** words **each**. **20**

   1) Interview technique of personnel selection.
   2) Assessment Centre.
   3) Scope of personnel psychology.
   4) Importance of job analysis.
   5) Job description.
   6) Benefits of performance appraisal.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) **सर्व** प्रश्न सोडविणे **आवश्यक** आहे.*
*२) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*
*३) संदर्भासाठी मूळ **इंग्रजी** प्रश्नपत्रिका पहावी.*

१. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **५००** शब्दांत उत्तर लिहा. **२०**

१) कार्य–मूल्यमापन म्हणजे काय ? कार्य मूल्यमापनाच्या विविध पद्धतींचे पूर्ण तपशीला सहित वर्णन करा.

२) कार्य–निष्पादनाचे मूल्यांकन या संकल्पनेचा अर्थ स्पष्ट करा. कार्य निष्पादन–मूल्यांकनाच्या विविध पद्धती विशद करा.

२. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **५००** शब्दांत उत्तर लिहा. **२०**

१) कर्मचारी मानसशास्त्राची व्याख्या द्या. कर्मचारी मानसशास्त्रातील संरचनात्मक दृष्टिकोणाचे स्पष्टीकरण करा.

२) कर्मचाऱ्यांची भरती म्हणजे काय ? कर्मचारी भरतीच्या विविध पद्धतींचे सविस्तर विवेचन करा.

३. कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **२५०** शब्दांत उत्तरे लिहा. **२०**

१) व्यवस्थापकीय निवडीचे निकष स्पष्ट करा.

२) कर्मचारी मानसशास्त्रातील उपयोगिता सिद्धांताचे वर्णन करा.

३) कार्य–निष्पादनाच्या मूल्यांकनाचे विकसन व उद्दिष्टये स्पष्ट करा.

४) कार्य विश्लेषणामध्ये सेवायोजनेच्या आराखड्याचे महत्त्व काय आहे त्याची चर्चा करा.

४. कोणत्याही **चारांवर** प्रत्येकी **१००** शब्दांत टीपा लिहा. **२०**

१) कर्मचारी निवडीतील मुलाखतीचे तंत्र.

२) गुणमापन केंद्र.

३) कर्मचारी मानसशास्त्राची व्याप्ती.

४) कार्य विश्लेषणाचे महत्त्व.

५) कार्य वर्णन.

६) कार्य–निष्पादनाच्या मूल्यांकनाचे लाभ.

[3908] – 402

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
Psychology
(Optional) CLINICAL PSYCHOLOGY Specialization Group – A
EP 410 : Psychopathology – II
(2008 Pattern)

Time: 3 Hours Max. Marks: 80

*N.B. : 1) **All** questions are **compulsory**.*
*2) **All** questions carry **equal** marks.*

1. Answer **any one** in **500** words : **(20)**
   1) What is the clinical picture in personality disorders ? Write in detail about the etiology of borderline personality disorder.
   2) What are stress disorders ? How is direct exposure therapy used in the treatment of stress disorders ?

2. Answer **any one** in **500** words : **(20)**
   1) What are learning disabilities ? How is behaviour therapy used in the treatment of learning disabilities ?
   2) What are paraphilias ? Explain the etiological factors in Sadism-Masochism.

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **(20)**
   1) What is epilepsy ? What are the types of epilepsy ?
   2) Describe the clinical picture in separation anxiety disorders.
   3) Explain the terms substance abuse, substance dependence, tolerance and withdrawal symptoms in substance abuse disorders.
   4) What is the clinical picture in intermittent explosive disorder ?

4. Write short notes on **any four** of the following in about **100** words **each** : **(20)**
   1) Trichotillomania
   2) Vaginismus and dyspareunia
   3) Alcoholics Anonymous
   4) Delirium
   5) Alzeimer's disease
   6) Oppositional defiant disorder.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*
*२) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*
*३) संदर्भासाठी मूळ **इंग्रजी** प्रश्नपत्रिका पाहणे.*

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे उत्तर **५००** शब्दांत लिहा : **(२०)**

१) व्यक्तिमत्व विकृतीतील चिकित्सात्मक चित्र स्पष्ट करा. सीमावर्ती व्यक्तिमत्व विकृतीच्या कारण मीमांसेची सविस्तर चर्चा करा.

२) तणाव विकृती म्हणजे काय ? तणाव विकृतीं साठी प्रत्यक्ष अनुभव उपचार पद्धतीचा वापर कशा प्रकारे केला जातो ?

२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **५००** शब्दांत लिहा. **(२०)**

१) अध्ययन अक्षमता म्हणजे काय ? अध्ययन अक्षमता विकृतींसाठी वर्तन उपचार पद्धतीचा वापर कशा प्रकारे केला जातो ?

२) लैंगिक अपकामुकता विकृती म्हणजे काय ? परपीडन–आत्मपीडन अपकामुकता विकृतीच्या कारण मीमांसेची चर्चा करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे **२५०** शब्दांत लिहा : **(२०)**

१) अपसमार विकृती म्हणजे काय ? अपसमार विकृतीचे प्रकार कोणते ?

२) विलगता चिंता विकृतीतील चिकित्सात्मक चित्र स्पष्ट करा.

३) व्यसन विकृतीमधील व्यसनाधीनता, मादक पदार्थावलंबन, सहिष्णुता व माधार लक्षणे या संकल्पना स्पष्ट करा.

४) आकस्मिक विस्फोटक वर्तन विकृतीतील चिकित्सात्मक चित्र स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** वर सुमारे **१००** शब्दांत टीपा लिहा. **(२०)**

१) केशोच्छेदी उन्माद

२) स्त्री योनी अपकामुकता विकृती: व्हॅजायनिसमस व डिसपॅरयूनिया.

३) अल्कोहोलिक ॲनॉनिमस

४) डेलिरियम (भ्रांती)

५) अलझायमर विकृती

६) विरोधात्मक उद्दामपणा विकृती

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
(Optional) (Industrial Psychology) (Gr-B)
(2008 Pattern)
EP 421 : Organizational Development

Time : 3 Hours | Max. Marks : 80

N.B. : *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) ***All*** *questions carry* ***equal*** *marks.*

1. Answer any **one** in **500** words : **20**

   1) Elaborate on Team Interventions and Third Party Peacemaking Interventions for Organization Development.

   2) Describe and state the importance of various historical stems of Organization Development.

2. Answer **any one** in **500** words : **20**

   1) What is organizational change ? Elaborate various models and theories of planned change.

   2) Explain in detail the process of Action Research. How is Action Research important in Organization Development ?

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**

   1) Illustrate the application of O.D. interventions in Indian Organizations.

   2) How are O.D. Interventions classified ?

   3) What are the values and assumptions in Organization Development ?

   4) What are the forces of change ? Why do people resist change ?

4. Write short note on **any four** in **100** words **each** : **20**
   1) Organization Development
   2) Kotter's eight-step plan
   3) Management by objectives
   4) Diagnosis process in O.D.
   5) Quality circles
   6) Programme management component.

मराठी रूपांतर

सूचना : *i)* ***सर्व*** *प्रश्न सोडविणे* ***आवश्यक*** *आहे.*
ii) ***सर्व*** *प्रश्नांना समान* ***गुण*** *आहेत.*
iii) संदर्भासाठी मूळ ***इंग्रजी*** *प्रश्नपत्रिका पहावी.*

१. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **५००** शब्दात उत्तर लिहा : **२०**
   १) संघटना विकासासाठी संघ आंतरनिरसन व तृतीय पक्ष शांतता प्रस्थापन आंतरनिरसनाची विस्तृत माहिती द्या.
   २) संघटना विकासाच्या ऐतिहासिक प्रवाहांचे महत्त्व सांगा व विस्ताराने स्पष्ट करा.

२. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **५००** शब्दात उत्तर लिहा : **२०**
   १) संघटनात्मक बदल म्हणजे काय ? नियोजित बदलाची विविध प्रारुपे व सिद्धांतांची विस्ताराने माहिती द्या.
   २) कृती–संशोधन प्रक्रियेचे सविस्तर स्पष्टीकरण द्या. कृती संशोधनाचे संघटना विकासात काय महत्त्व आहे ?

३. कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **२५०** शब्दात उत्तरे लिहा : **२०**
   १) भारतीय संघटनांमधे संघटना विकास आंतरनिरसनांचे उपयोजन सोदाहरण स्पष्ट करा.
   २) संघटना विकास आंतरनिरसनांचे वर्गीकरण कसे केले जाते ?
   ३) संघटना विकासाची मूल्ये व गृहीतत्वे कोणती ?
   ४) बदल घडविणारे प्रभावी घटक कोणते ? लोक बदलास विरोध का करतात ?

४. कोणत्याही **चारांवर** प्रत्येकी **१००** शब्दात टीपा लिहा : **२०**
   १) संघटना विकास
   २) कॉटरची अष्टावस्था योजना
   ३) उद्दिष्टांमार्फत व्यवस्थापन
   ४) संघटना विकासातील निदान प्रक्रिया
   ५) गुण–मंडले
   ६) कार्यक्रम व्यवस्थापन घटक.

[3908] – 406

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
(Gr-C) Optional PSYCHOLOGY
EP-430 : Guidance and Career Counselling (2008 Pattern)
(Counselling Psychology)

Time : 3 Hours | Max. Marks : 80

N.B.: *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) ***All*** *questions carry* ***equal*** *marks.*

1. Answer **any one** in **500** words. **20**

   1) What is career counselling ? Explain the various stages in career counselling.

   2) Discuss in detail individual and group counselling with suitable examples.

2. Answer **any one** in **500** words. **20**

   1) Explain in detail super's development self concept approach.

   2) Discuss career planning and explain career counselling in non school settings.

3. Answer **any two** in **250** words **each**. **20**

   1) Explain Bandurar's social learning approach.

   2) Explain the importance of career interest in career planning and describe what will you do to find out the interest of your client.

   3) Explain self discovery stage of career counselling. Explain the role of career counsellor and activities as counsellor involved in the stage.

   4) Explain career planning and decision making in school.

P.T.O.

4. Write short notes on **any four** in **100** words **each**. **20**

   1) Life span and life space.

   2) Career preparation.

   3) Women and potential development.

   4) Vicarious experience.

   5) Techniques for career planning and decision making.

   6) Self discovery diary.

मराठी रूपांतर

सूचना : *i)* ***सर्व*** *प्रश्न सोडविणे* ***आवश्यक*** *आहे.*
ii) ***सर्व*** *प्रश्नांना* ***समान*** *गुण आहेत.*
iii) संदर्भासाठी मूळ ***इंग्रजी*** *प्रश्नपत्रिका पहावी.*

1. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा. **20**

   1) करिअर समुपदेशन म्हणजे काय ? करिअर समुपदेशनातील विविध अवस्था स्पष्ट करा.

   2) व्यक्तिगत व सामूहिक समुपदेशनाची सोदाहरण चर्चा करा.

2. कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा. **20**

   1) सुपर यांचा स्व-कल्पना विकास दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

   2) करिअर नियोजनाची चर्चा करा आणि शाला-बाह्या परिस्थितीतील करिअर समुपदेशन स्पष्ट करा.

3. कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा. **20**

   1) बांडुरा यांचा सामाजिक अध्ययन दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

   2) करिअर नियोजनातील करिअर अभिरुचीचे महत्व सांगा आणि तुमच्या सल्लार्थीची अभिरुची तुम्ही कशी शोधाल ते वर्णन करा.

   3) करिअर समुपदेशनातील 'स्व-शोध' अवस्था स्पष्ट करा आणि या अवस्थेतील करिअर समुपदेशकाची भूमिका व कार्ये स्पष्ट करा.

   4) शाळेमधील करिअर नियोजन आणि निर्णय-प्रक्रिया स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही **चारांवर** प्रत्येकी **100** शब्दात टीपा लिहा. **20**

1) लाईफ स्पॅन आणि लाईफ स्पेस

2) करिअरची पूर्वतयारी

3) स्त्रिया आणि क्षमता विकास

4) वैचारिक अनुभव

5) करिअर नियोजन आणि निर्णय-प्रक्रियेची तंत्रे

6) स्व-शोध डायरी.

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
Clinical Psychology (Group – A)
(Optional)
EP – 311 : Psycho-Diagnostics and Community Mental Health
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max.Marks : 80

N.B. *: i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) ***All*** *questions carry* ***equal*** *marks.*

I. Answer **any one** in **500** words : **20**

1) Differentiate between Psychoanalytic and Neo-psychoanalytic views. Explain Biological models in the context of Mental Health.

2) Explain the contribution of community mental health in the current status of HIV/AIDS.

II. Answer **any one** in **500** words : **20**

1) What is the use of projective test in psycho-diagnosis ? Explain TAT as a projective test.

2) Explain the use of Neuropsychological tests as diagnostic tools.

III. Answer **any two** of the following in **250** words **each** : **20**

1) Explain self-report inventories and its uses.

2) Discuss the role of SCID for diagnosis.

3) Discuss the role of clinical psychologists in non-Medical set-up.

4) Discuss cognitive views of Mental Health.

IV. Write short notes on **any four** of the following in about **100** words **each** : **20**

1) Rorschach Projective Test

2) Mammograms

3) Social Deviant Behavior

4) Report writing

5) WAIS and its use in clinical set-ups

6) What are the major concepts undertaken by Roger in reference to mental health ?

मराठी रूपांतर

सूचना : *1) **सर्व** प्रश्न अनिवार्य आहेत.*
*2) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.*
*3) संदर्भासाठी **मूळ** इंग्रजी **प्रश्नपत्रिका** पाहणे.*

I. खालीलपैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर सुमारे **500** शब्दांत लिहा. **20**

1) मनोविश्लेषणात्मक आणि नवमनोविश्लेषणात्मक विचार प्रवाहांची मधील फरक स्पष्ट करा. मानसिक आरोग्याच्या संदर्भात जैविक प्रारूपे स्पष्ट करा.

2) एच आय व्हि/एड्सच्या सद्यकालीन स्थितीत सामुहिक मानसिक आरोग्याचा सहभाग स्पष्ट करा.

II. खालीलपैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर सुमारे **500** शब्दात लिहा. **20**

1) मनोनिदानाशास्त्रातील प्रक्षेपण चाचण्यांचे उपयोग कोणते ? TAT चाचणीचे एक प्रक्षेपण चाचणी म्हणुन स्पष्टीकरण द्या.

2) नसमानसशास्त्रीय चाचण्यांचे एक निदानात्मक साधन म्हणुन उपयोग स्पष्ट करा.

III. खालीलपैकी **दोन** प्रश्नांची उत्तरे सुमारे **250** शब्दात लिहा. **20**

1) स्व–वृत्त शोधीका त्याच्या उपयोगासह स्पष्ट करा.

2) निदानासंदर्भात SCID प्रणालीच्या भूमीकेची चर्चा करा.

3) चिकित्सा मानसशास्त्रज्ञाची अवैद्यकीय क्षेत्रातील भूमीकेची चर्चा करा.

4) मानसिक आरोग्याविषयी बोधनिक विचारप्रवाधची चर्चा करा.

IV. खालीलपैकी कोणत्याही **चारव**र सुमारे **100** शब्दात टिपा लिहा. **20**

1) रोर्शाची प्रक्षेपन चाचणी

2) मॅमोग्राम्स्

3) सामाजिक विपथगामी (विचलीत) वर्तन

4) अहवाल लेखन

5) WAIS आणि तिचे चिकित्सात्मक क्षेत्रातिल उपयोग

6) मानसिक आरोग्याच्या संदर्भात 'कार्ल रॉजर्स'यांनी हाताळलेल्या मूलभूत संकल्पना कोणत्या ?

[3908] – 401

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
PSYCHOLOGY
EP – 401 : Motivation and Emotion (Compulsory)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max.Marks : 80

*N.B. : 1) **All** questions are **compulsory**.*
*2) **All** questions carry **equal** marks.*

1. Answer **any one** in **500** words : **20**
   1) Explain the concepts of motivation and emotion. Describe the components of motivation.
   2) Explain the state-trait model of 'stress' and its relation to health and performance.

2. Answer **any one** in **500** words : **20**
   1) Explain the role of autonomic nervous system and the endocrine system in motivation and emotion.
   2) Describe the neurological and peripheral mechanisms of hunger and thirst.

3. Answer **any two** in **250** words **each** : **20**
   1) Describe McClelland's theory of motivation.
   2) Explain cerebral lateralization of cognition.
   3) Critically evaluate Fredrikson's Broaden and Build theory of positive emotions and optimism.
   4) Explain the developmental-interactionistic and socio-cultural approaches to the study of motivation and emotion.

4. Write short notes on **any four** in **100** words **each** : **20**
   1) Stress and the non-specific immune system
   2) Positive-Incentive theory of hunger and eating
   3) Atkinson's theory of motivation
   4) The endocrine system
   5) Emotional intelligence
   6) Aggression.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : 1) **सर्व** प्रश्न अनिवार्य आहेत.*
*2) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*
*3) संदर्भासाठी मूळ **इंग्रजी** प्रश्नपत्रिका पाहणे.*

1. कोणतेही **एक** उत्तर **500** शब्दात लिहा. **20**

   1) प्रेरणा आणि भावनेच्या संकल्पना स्पष्ट करा. प्रेरणेचे घटक वर्णन करा.

   2) ताणाचे अवस्था – गुणविशेष प्रारुप स्पष्ट करा आणि त्याचा आरोग्य व निर्वर्तनासाठी असणारा संबंध स्पष्ट करा.

2. कोणतेही **एक** उत्तर **500** शब्दात लिहा. **20**

   1) प्रेरणा व भावनांमधील स्वायत्त नससंस्था आणि अंत:स्त्रावी संस्थाची भूमिका स्पष्ट करा.

   2) भूक व तहान यांची चेताशास्त्रीय व सीमावर्ती यंत्रणा वर्णन करा.

3. कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा. **20**

   1) मॅक्लेलाँड यांची प्रेरणाविषयक सिद्धांत वर्णन करा.

   2) बोधनाचे प्रमस्तिष्क पार्श्वीकरण स्पष्ट करा.

   3) सकारात्मक भावना आणि आशावाद या बाबतच्या फ्रेडरिकसन ब्रॉडन आणि बिल्ड सिद्धांतांचे चिकित्सात्मक मूल्यमापन करा.

   4) प्रेरणा व भावनांच्या अभ्यासाचे विकासात्मक – आंतक्रियात्मक आणि सामाजिक – सांस्कृतिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही **चारवर** प्रत्येकी **100** शब्दात टीपा लिहा. **20**

   1) ताण आणि नॉन–स्पेसिफिक प्रतिकार यंत्रणा

   2) भूक व खाणे यांचा सकारात्मक–प्रबलन सिद्धांत

   3) अटकिन्सन् यांचा पेरणविषयक सिद्धांत

   4) अंत:स्त्रावी संस्था

   5) भावनिक बुद्धिमत्ता

   6) आक्रमकता.